

Erakondade Rahastamise Järelevalve
Komisjon
erjk@riigikogu.ee

Teie nr 31-3/17-3/45
Meie 27.04.2019 nr 1.1-13/2877-1

Vastus pöördumisele

Austatud proua Liisa Oviir

Erakondade rahastamise järelevalve komisjon (edaspidi *komisjon*) saatis Rahandusministeeriumile (RM) materjalid erakonnaseaduse (EKS) § 12¹² lg 2 sätestatud ettekirjutuse tähtjaks mittetäitmise korral sätestatud viivise sissenõudmiseks Eesti Keskerakonnalt. Komisjoni hinnangul on viivise sissenõudjaks RM, kuna tegemist on seadusest tuleneva viivisega, mis kuulub sissenõudmisele riigieelarvesse.

RM võtab Teie pöördumise teadmiseks ja selgitab, et seadused ei anna RM-le võimalusi viivise sissenõudmiseks.

Antud juhul on tegemist avalik-õigusliku rahalise kohustusega, mille suuruse aluseks on õigusaktis ettenähtud määr, seega ei ole viivist võimalik sisse nõuda tsiviilkohtumenetluse korras (vt Riigikohtu 20.06.2018 otsus nr 3-2-1-55-08 p 10).

Põhiseaduse (PS) § 113 kohaselt sätestatakse riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed seaduses. Riigikohus on leidnud, et PS § 113 kaitsealas on kõik avalik-õiguslikud rahalised kohustused, sõltumata sellest, kuidas neid ühes või teises õigusaktis nimetatakse (vt RKÜK otsus kohtuasjas nr 3-4-1-10-00, punkt 20). PS §-st 113 tulenev nõue, et avalik-õiguslik rahaline kohustus peab olema sätestatud seadusega, tähendab seda, et avalik-õigusliku rahalise kohustuse elemendid peavad olema kindlaks määratud seaduses. Nende elementide hulka võivad kuuluda kohustuse tekkimise alus ja kohustatud subjekt, kohustuse suurus või selle kindlakstegemise tingimused, **tasumise või sissenõudmise kord** ja muud kohustuse olemuslikud tunnused.

EKS näeb küll ette viivisemäära, kuid puudub viivise tasumise või sissenõudmise kord. Sellele on viidanud ka õiguskantsler oma kirjas 14.03.2019 nr 6-1/190251/1901358 komisjonile: „*puudub selge sunnimehhanism viivise sissenõudmiseks*“. Seega on RM arusaamisel, et ka õiguskantsler ei ole leidnud ühtset tõlgendust, kuidas tõhusalt tagada viivise sissenõudmine.

Viitame sellele, et Eesti õiguspraktikas on ka varem esinenud juhtum, kus seadusega oli sätestatud küll rahaline kohustus, kuid jäetud kehtestamata, mil moel avalik võim tagab sätestatud kohustuse täitmise. Selles kaasuses leidis Riigikohus, et on võimalik sundtäitmise

tagasiulatav kehtestamine (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20.10.2009 otsus nr 3-4-1-14-09). Riigikohus on varem sedastanud, et seadusandjal on õigus põhiseaduses väljendatud rahva taht arvestades, riigi üldisi huve silmas pidades ning tegelikku olukorda ja legaalsuse printsiipi arvesse võttes anda tagasiulatava mõjuga mittekriminaalõiguslikke õigusakte (RKPJK 21.12.1994 otsus nr III-4/A-10/94). Ka Riigikohtu halduskolleegium on oma praktikas asunud seisukohale, et normile tagasiulatava jõu andmine ei ole iseenesest põhiseadusega vastuolus ning et tagasiulatava jõu võib anda ka koormavale seadusesättele, kui selleks on põhjendatud vajadus, sellega ei kahjustata ebaproportsionaalselt isiku õiguspärast ootust ja see regulatsioon ei ole isikule üllatuslik (Riigikohtu halduskolleegiumi 17.03.2003 otsus nr 3-3-1-11-03 , punktid 33 ja 34). Käesoleval juhul on isikutele oli EKS 2¹. peatüki põhjal kindlalt teada, et neil on kohustus viivist maksta. Seda kohustust ei mõjuta asjaolu, et seadusandja tegevusetuse tõttu puudub vaidlusalune sundtäitmise võimalus.

Sundtäitmise võimaluse tagasiulatav kehtestamine riivab küll usalduskaitse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid, mis tulenevad PS §-st 10, kuid selle riive kasuks räägib kaalukas avalik huvi ja see riive on proportsionaalne. Riigil on legitiimne huvi põhiseaduspäraselt kehtestatud avalik-õiguslikud rahalised kohustused maksma panna ning viivised sisse nõuda. Lisaks on vajadus tagada nende isikute, kes täitsid PS § 19 lõikes 2 sätestatud seaduste järgimise kohustust ning isikute, kes seda mingil põhjusel ei teinud, võrdne kohtlemine.

EKS ei anna RMle volitusi viivise sissenõudmiseks, seega ei saa RM olla viivise sissenõudjaks. Riigieelarvesse laekuvad erinevad maksud, trahvid ja viivised, mis ei tähenda aga seda, et nende sissenõudmist menetleks RM, v.a kui see pole seadusega RMle ülesandeks pandud. Sunni rakendamiseks peavad seaduses olema sätestatud ka vastavad volitused.

Edastame käesoleva vastuse teadmiseks ka Justiitsministeeriumile, kes on erakonnaseaduse välja töötanud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Toomas Tõniste
Rahandusminister

Koopia: MTÜ Eesti Keskerakond
keskerakond@keskerakond.ee

Justiitsministeerium
info@just.ee

Silvi Uljas 6113447
Silvi.Uljas@fin.ee